

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเล่าเรื่อง อารมณ์ขัน และบริบททางสังคมในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการวิจัย โดยมีรูปแบบดำเนินการวิจัยซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอน ดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูลในการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ มักเป็นข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบของถ้อยคำ เนื้อความ เนื้อหา คำพูด ข้อความ ปรากฏการณ์ สัญลักษณ์ แสง สี เสียง พฤติกรรม ระบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นข้อมูลที่วัดเป็นตัวเลขไม่ได้ และเป็นข้อมูลที่ต้องผ่านกระบวนการตีความก่อน จึงจะเข้าใจความหมายที่แท้จริง (เบญญา ยอดคำเนิน แอ็ดดิทจ์ และกาญจนา ตั้งชลทิพย์, 2552, หน้า 1)

แหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การเล่าเรื่อง อารมณ์ขัน และบริบททางสังคมในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย ประกอบไปด้วย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย อันเป็นแหล่งข้อมูลหลักของการวิจัย คือ ภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย จำนวน 13 เรื่อง ซึ่งเป็นข้อมูลประเภทเอกสาร ได้แก่ วิกิทัศน์ประเภทดีวีดี

2. แหล่งข้อมูลจากตำรา เอกสาร บทความ หนังสือ หรือนิตยสารภาพยนตร์ โดยรวบรวมจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยรามคำแหง ห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร ห้องสมุดเซิด ทรงศรี หอภาพยนตร์แห่งชาติ และบทสัมภาษณ์จากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย

3. แหล่งข้อมูลบุคคล ได้แก่ การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เชี่ยวชาญในหัวข้องานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรียกว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีคุณสมบัติเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญและเกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย ได้แก่

3.1 เพชรทาย วงษ์คำเหลา (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 พฤษภาคม 2553) หรือ หม่ำ จ๊กมิก ผู้กำกับภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัยและนักแสดงตลกชื่อดัง ผลงานที่ผ่านมา เช่น ภาพยนตร์เรื่อง *แหยม ยโสธร* ภาพยนตร์เรื่อง *แหยม ยโสธร 2* ภาพยนตร์เรื่อง *วงษ์คำเหลา* ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 30 นาที

3.2 บรรจง สินธพนมกมลกุล (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 พฤษภาคม 2553) ผู้กำกับภาพยนตร์ ซึ่งได้เข้ามาจากการเป็นผู้ช่วยผู้กำกับของหม่ำ จ๊กมิก ผลงานที่ผ่านมา เช่น ภาพยนตร์เรื่อง *ว้อ หมาบ้านหาสนุก* ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 30 นาที

3.3 วิโรจน์ สุทธิสีมา (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 กันยายน 2553) บรรณาธิการนิตยสาร *สตาร์พิคส์* และนักวิจารณ์ภาพยนตร์ ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 1 ชั่วโมง

3.4 เกรียงศักดิ์ เตชะเกรียงไกร (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 กันยายน 2553) อดีตบรรณาธิการนิตยสาร *สตาร์พิคส์* และนักวิจารณ์ภาพยนตร์ ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 1 ชั่วโมง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ปัญหานำการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ แนวคิดเบื้องต้นของการวิจัยมักจะมุ่งให้ความสำคัญกับการศึกษาปรากฏการณ์ในลักษณะสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ด้วยตนเองของผู้วิจัย และมักจะให้ความสำคัญกับข้อมูลซึ่งเป็นความรู้ที่นักคิด โลกทัศน์ วัฒนธรรม และคุณค่าของมนุษย์ มุ่งค้นหาความหมายและเน้นการเข้าไปสัมพันธ์กับข้อมูลโดยตรง กระตุ้นหรือก่อให้เกิดสมมติฐานและข้อสรุปใหม่ ๆ (สุภางค์ จันทวานิช, 2552ข, หน้า 5) เพราะฉะนั้น ในการวิจัยเชิงคุณภาพจึงไม่จำเป็นที่จะต้องอาศัยแนวคิด ทฤษฎี เพื่อมากำหนดเป็นสมมติฐาน แล้วให้ผู้วิจัยนำไปพิสูจน์เพื่อหาคำตอบในการวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพจึงไม่จำเป็นต้องมีสมมติฐาน และเมื่อไม่มีสมมติฐานแล้ว ผู้วิจัยก็อาจจะไม่มีทิศทางในการดำเนินงานวิจัย

ไม่รู้จะใช้วิธีการอย่างไรในการหาคำตอบของการวิจัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องมีการกำหนดแนวทางในการศึกษาเพื่อหาคำตอบของการวิจัย และแนวทางที่ดีที่สุดอย่างหนึ่ง คือ การตั้งโจทย์ปัญหาที่ผู้วิจัยต้องการหาคำตอบ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดปัญหำนำการวิจัย เพื่อเป็นการกำหนดแนวทางของการวิจัยว่า ผู้วิจัยต้องการหาคำตอบของการวิจัยในเรื่องอะไร เสมือนเป็นการกำหนดเป้าหมายในการเดินทางว่า ต้องเดินทางไปไหน และเดินทางไปอย่างไร

ปัญหำนำการวิจัย คือ การตั้งโจทย์หรือการตั้งคำถามของการวิจัย เป็นโจทย์ที่นักวิจัยจำเป็นต้องใช้กระบวนการวิจัยในการหาคำตอบ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เป็นสิ่งที่นักวิจัยอยากรู้ (เบญญา ยอดคำเนิน แอ็ดติภัก์ และกาญจนา ตั้งชลทิพย์, 2552, หน้า 17)

การวิจัยเรื่อง การเล่าเรื่อง อารมณ์ขัน และบริบททางสังคมภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย แนวทางในการสร้างปัญหำนำการวิจัยจะมาจากแหล่งที่มาของปัญหาในการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้าประเด็น ปรัชญาการณ้ความนิยมของภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย ซึ่งเป็นการตั้งคำถามจากปรากฏการณ้ที่เกิดขึ้นจริงและกำลังดำเนินอยู่ในวงการภาพยนตร์ไทยในช่วงเวลาปัจจุบัน กับอีกส่วนหนึ่ง คือ เกิดจากความสนใจเฉพาะตัวของผู้วิจัยเอง ซึ่งมีความสนใจในสื่อภาพยนตร์ มีความมุ่งหวังที่จะต้องการค้นหาคำตอบให้กับวงการภาพยนตร์ไทยและสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในวงการภาพยนตร์ไทยได้ยุคปัจจุบัน ในขณะเดียวกัน ผู้วิจัยเองก็ต้องการพิสูจน์แนวความคิดที่ว่า ภาพยนตร์ไทยอยู่ในฐานะของเอกสารทางสังคมได้หรือไม่ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์เป็นแนวทางในการใช้ภาพยนตร์เพื่อวิเคราะห์สังคมได้ต่อไป

การกำหนดปัญหำนำการวิจัย ผู้วิจัยจึงต้องการใช้เป็นแนวทางเริ่มต้นของกระบวนการวิจัย เพื่อค้นหาคำตอบของการวิจัยอย่างมีทิศทางและมีจุดหมายปลายทาง โดยการวิจัยเรื่อง การเล่าเรื่อง อารมณ์ขัน และบริบททางสังคมภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยได้กำหนดปัญหำนำของการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบของการวิจัย 3 ข้อ ซึ่งแต่ละข้อมีรายละเอียดประกอบไปด้วย

1. การเล่าเรื่องและการสื่อความหมายของภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัยเป็นอย่างไร
ปัญหานำการวิจัยข้อนี้ คือ การค้นหาแนวทางการเล่าเรื่องและการสื่อความหมายของ
ภาพยนตร์ตลกไทย ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของภาพยนตร์ การเล่าเรื่องจะเป็นการค้นหา
เนื้อหา (content) ของภาพยนตร์ตลกไทย ส่วนการสื่อความหมายจะเป็นการค้นหาตัวบท
(text) ของภาพยนตร์ไทย

2. อารมณ์ขันของภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัยเป็นอย่างไร อารมณ์ขันเป็นส่วน-
สำคัญของภาพยนตร์ตลก อารมณ์ขันในภาพยนตร์ตลกถูกประกอบสร้างอย่างไร
และมีรูปแบบของอารมณ์ขันเป็นอย่างไร คือ สิ่งที่ผู้วิจัยต้องการค้นหา

3. บริบททางสังคมในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัยเป็นอย่างไร บริบท (context)
คือ สภาพแวดล้อมภายนอกของภาพยนตร์ที่เนื้อหาของภาพยนตร์ตลกไทยและอารมณ์ขัน
ในภาพยนตร์ตลกไทยไปสัมพันธ์เกี่ยวข้องและถูกนำเสนออยู่ในเนื้อหาและตัวบทของ
ภาพยนตร์ การค้นหาบริบททางสังคม คือ แนวทางการใช้ภาพยนตร์เป็นเครื่องมือ
ในการวิเคราะห์สังคมซึ่งมีฐานะเป็นเอกสารทางสังคม

4. ภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัยสามารถทำหน้าที่ในการบันทึกสังคม และเป็น
เอกสารทางสังคมเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์สังคมได้อย่างไร เป็นการนำข้อมูลจาก
ปัญหานำการวิจัย 3 ข้อแรกมาสรุปผล เพื่อตอบปัญหานำของการวิจัยโดยสรุป

การเก็บข้อมูลหลัก

การเก็บข้อมูลหลัก คือ วัตถุประสงค์ประเภทตีวีตี ภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัยซึ่งเป็น
แหล่งข้อมูลหลักในการวิจัย เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
ผู้วิจัยได้กำหนดกฎเกณฑ์และแนวทาง เริ่มตั้งแต่การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากภาพยนตร์ไทย
ทั้งหมดที่ออกฉายตามปกติ หลังการออกฉายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ในเบื้องต้นผู้วิจัยจะคัดเลือก
เฉพาะภาพยนตร์ตลกไทยก่อน โดยกำหนดกฎเกณฑ์ที่ประกอบด้วย (1) เป็นภาพยนตร์ไทย
ที่ต้องใช้มุขตลกในการดำเนินเรื่องเป็นหลัก (2) เป็นภาพยนตร์ไทยที่มีดารานักแสดงตลก
จากสถาบันเท็ง หรือมีดารานักแสดงตลกจากรายการ โทรทัศน์เป็นนักแสดงนำ (3) อาจมี
ผู้กำกับภาพยนตร์เป็นดารานักแสดงตลก และ (4) ต้องเป็นภาพยนตร์ไทยที่ออกฉายตั้งแต่
ปี พ.ศ. 2544 - พ.ศ. 2552

กฎเกณฑ์เหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญของภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย ซึ่งเมื่อผู้วิจัยได้คัดเลือกภาพยนตร์ตลกไทยตามเกณฑ์ดังกล่าวแล้วปรากฏว่า ภาพยนตร์ตลกไทยที่ตรงกับกฎเกณฑ์มีเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงต้องสุ่มเลือกภาพยนตร์ตลกไทยเหล่านั้น เพื่อนำเข้ามาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยใช้การสุ่มเลือก เพื่อให้เกิดการครอบคลุม ภาพยนตร์ตลกไทยในทุกแนวทาง ทุกรูปแบบมากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้สุ่มเลือกจากภาพยนตร์ตลกไทย โดยมีการจัดแบ่งภาพยนตร์ตลกไทยออกเป็นกลุ่ม ๆ แต่ละกลุ่มของภาพยนตร์ตลกไทย ผู้วิจัยได้จำแนกโดยใช้เกณฑ์ตามลักษณะของผู้กำกับภาพยนตร์ที่กำกับภาพยนตร์ตลกไทยเหล่านั้น แล้วสุ่มเลือกตัวแทนของภาพยนตร์ตลกไทยในแต่ละกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มประกอบด้วย

1. ภาพยนตร์ตลกไทยที่เป็นผลงานของผู้กำกับภาพยนตร์อาชีพ ซึ่งไม่ได้มาจากการเป็นดารานักแสดงตลก เช่น ยุทธเลิศ สิปปภาค ฤกษ์ชัย พวงเพ็ชร์ พาณิชย์ สดสี พจน์ อานนท์ กิตติกร เลียวศิริกุล ตัวแทนของภาพยนตร์ตลกไทยในกลุ่มนี้มี 5 เรื่อง ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่อง *มือปืน โลก/พระ/จัน* ภาพยนตร์เรื่อง *แสบสนิท ศิษย์ส่ายหน้า* ภาพยนตร์เรื่อง *โหน่ง เท่ง นักเลงภูเขาทอง* ภาพยนตร์เรื่อง *เมล์นรก หมวยยกล้อ* และภาพยนตร์เรื่อง *หอแต่ตัวแตก*
2. ภาพยนตร์ตลกไทยซึ่งเป็นผลงานของผู้กำกับภาพยนตร์ที่มาจากนักแสดงตลก เช่น บำเรอ ผ่องอินทรีย์ เพ็ชรทาย วงษ์คำเหลา จตุรงค์ พลบูรณ์ ตัวแทนของภาพยนตร์ตลกไทยในกลุ่มนี้มี 6 เรื่อง ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่อง *หลวงพี่เท่ง* ภาพยนตร์เรื่อง *แหมม ยโสธร* ภาพยนตร์เรื่อง *โกยเถอะโยม* ภาพยนตร์เรื่อง *หลวงพี่เท่ง 2 รุ่งอรุณารวย* ภาพยนตร์เรื่อง *วงษ์คำเหลา* และภาพยนตร์เรื่อง *แหมม ยโสธร 2*
3. ภาพยนตร์ตลกไทยที่เป็นผลงานของผู้กำกับภาพยนตร์อาชีพ แต่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับนักแสดงตลกอย่างชัดเจน เสมือนเป็นคนในครอบครัว หรือเคยเป็นผู้ช่วยผู้กำกับของผู้กำกับที่มาจากนักแสดงตลก เช่น จิตต์สิน ผ่องอินทรีย์ บรรจง สินธมนงคกุล ตัวแทนของภาพยนตร์ตลกไทยในกลุ่มนี้มี 2 เรื่อง ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่อง *ว้อ หมาบ้ามหาสนุก* และภาพยนตร์เรื่อง *อีสัมสมหวัง ชะชะช่า*

เมื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจะวิเคราะห์เอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูล โดยการชมภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัยทั้งหมด 13 เรื่อง ผ่านดีวีดีและบันทึกข้อมูล

การบันทึกข้อมูล (field notes) เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิเคราะห์ข้อมูล จะต้องทำขนานไปกับการเก็บรวบรวมข้อมูล (สุภางค์ จันทวานิช, 2552ก, หน้า 169) ทั้งนี้ ในการบันทึกข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยจัดทำดัชนีในการบันทึกข้อมูล โดยจะบันทึกข้อมูล และจำแนกประเภทของข้อมูลตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องเป็นข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ และเอกสารทางอินเทอร์เน็ต โดยผู้วิจัยจะให้ความสำคัญกับการสืบค้นเอกสารประเภทบทความ และบทสัมภาษณ์ ที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย โดยการบันทึกข้อมูล จำแนกข้อมูล จัดทำเป็น แฟ้มข้อมูลตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก

การสัมภาษณ์เป็นวิธีการค้นคว้าที่ใช้กันโดยทั่วไป โดยเฉพาะในแขนงวิชาทาง สังคมศาสตร์ เป็นรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ถามและผู้ตอบ ภายใต้กฎเกณฑ์ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการรวบรวมข้อมูล (สุภางค์ จันทวานิช, 2552ข, หน้า 74) จากกรณีวิจัย เรื่อง การเล่าเรื่อง อารมณ์ขัน และบริบททางสังคมในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย ผู้ที่ให้ข้อมูล คือ ผู้ตอบในการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลของการสัมภาษณ์ เรียกว่า ผู้ให้ข้อมูล สำคัญ (key informant) ซึ่งจะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาพยนตร์ตลก นักวิชาการ- ภาพยนตร์ นักวิจารณ์ภาพยนตร์ ผู้วิจัยจะบันทึกเทปในการเก็บข้อมูล จากนั้นจะถอดเทป และสรุปประเด็นสำคัญเพื่อนำเข้าสู่แฟ้มข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การเล่าเรื่อง อารมณ์ขัน และบริบททางสังคมในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยจะใช้วิธีในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เรียกว่า การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) คือ เทคนิคการวิจัยที่พยายามจะบรรยายเนื้อหาของข้อความหรือเอกสาร

โดยจะเป็นการระบุคุณลักษณะของข้อความหรือสารอย่างเป็นระบบ (สุรางค์ จันทวานิช, 2552ข, หน้า 145) ซึ่งเทคนิควิธีดังกล่าวเหมาะสมกับการหาคำตอบของการวิจัยเรื่องการเล่าเรื่อง อารมณ์ขัน และบริบททางสังคมในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย

การวิเคราะห์เนื้อหาจะเริ่มต้นจากการตีความข้อมูล เพื่อค้นหาความหมายที่แท้จริงของข้อมูล การวางระบบข้อมูลซึ่งจะเป็นการจำแนกประเภท (categories) ของข้อมูลในการวิเคราะห์ (สุรางค์ จันทวานิช, 2552ข, หน้า 148) โดยในการจำแนกประเภทของข้อมูลจะต้องคำนึงถึงปัญหำนำของการวิจัยว่า ครอบคลุมกับข้อมูลในส่วนใดบ้าง เช่น การวิเคราะห์หาภาพยนตร์ตลกไทย ผู้วิจัยต้องแยกย่อยเนื้อหาของภาพยนตร์ในด้านต่าง ๆ เช่น การสร้างอารมณ์ขัน ประเภทของข้อมูล กระบวนการดังกล่าวเรียกว่า การสร้างกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์

การสร้างกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์

การวิจัยเรื่อง การเล่าเรื่อง อารมณ์ขัน และบริบททางสังคมในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นรูปแบบของการวิเคราะห์ข้อมูล ในเบื้องต้นของการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยผู้วิจัยจะตีความข้อมูลที่ได้รวบรวมมาเพื่อจำแนกประเภทของข้อมูลให้เชื่อมโยงความสัมพันธ์กับกรอบแนวคิดในการวิจัย

การตีความข้อมูล (interpretation) คือ การดึงความหมายจากข้อมูลที่มีอยู่ว่า ข้อมูลบอกอะไรแก่เรา การวิจัยเรื่อง การเล่าเรื่อง อารมณ์ขัน และบริบททางสังคมในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย ข้อมูลจะอยู่ในรูปแบบของเนื้อหา (content) คือ เนื้อหาของภาพยนตร์ และตัวบท (text) คือ ภาพ เสียง แสง สี เทคนิคในภาพยนตร์ การตีความข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจะตีความโดยเชื่อมโยงกับแนวคิดและทฤษฎี ได้ค้นคว้ารวบรวมนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อตอบคำถามของปัญหำนำการวิจัย ดังนี้

1. การเล่าเรื่องและการสื่อความหมายของภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัยเป็นอย่างไร กรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยจะใช้ทฤษฎีการเล่าเรื่อง ซึ่งประกอบไปด้วย เนื้อเรื่องย่อ โครงเรื่อง (plot) อันเป็นการลำดับชุดของเหตุการณ์ในภาพยนตร์ ที่ประกอบไปด้วย การเริ่มเรื่อง (exposition) การพัฒนาเหตุการณ์ (rising action) ภาวะวิกฤติ (climax)

การคลี่คลาย (falling action) การยุติเรื่องราว (ending) ในการจำแนกประเภทข้อมูล จากตาราง 4 ผู้วิจัยได้ออกแบบตารางสำหรับบันทึกข้อมูลเพื่อวิเคราะห์โครงเรื่องของ ภาพยนตร์ ดังนี้

ตาราง 4

การออกแบบตารางสำหรับบันทึกข้อมูลเพื่อวิเคราะห์โครงเรื่องของภาพยนตร์

ลำดับของโครงเรื่อง	ชุดเหตุการณ์
การเริ่มเรื่อง (exposition)
การพัฒนาเหตุการณ์ (rising action)
ภาวะวิกฤติ (climax)
การคลี่คลาย (falling action)

จากนั้นในส่วนของการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยของทฤษฎี การเล่าเรื่อง ประกอบด้วย

1.1 ความขัดแย้ง (conflict) ประกอบด้วย ความขัดแย้งระหว่างคนกับคน ความขัดแย้งภายในจิตใจ ความขัดแย้งกับสำนึกหรือผิดชอบ ความขัดแย้งกับพลังภายนอก

1.2 แก่นเรื่อง (theme) ประกอบด้วย แก่นเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรม แก่นเรื่องเกี่ยวกับชีวิต แก่นเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ แก่นเรื่องเกี่ยวกับการวิพากษ์สังคม แก่นเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรมหรือคำถามเชิงปรัชญา

1.3 ตัวละคร (character) ประกอบด้วย บทเด่น บทเสริม ศัตรู ตัวเร่ง (catalyst) บทสนับสนุน บทบาทประกอบ จากตาราง 5 ผู้วิจัยได้ออกแบบตารางสำหรับบันทึก ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์อารมณ์ขันของภาพยนตร์ ดังนี้

ตาราง 5

การออกแบบตารางสำหรับบันทึกข้อมูลเพื่อวิเคราะห์อารมณ์ขันของภาพยนตร์

ชื่อตัวละคร	บุคลิกลักษณะ	บทบาท	อาชีพ สถานะ
.....
.....

1.4 ฉาก (setting) ประกอบด้วย ฉากที่เป็นธรรมชาติ ฉากที่เป็นสิ่งประดิษฐ์ ฉากที่เป็นการดำเนินชีวิตของตัวละคร ฉากที่เป็นสภาพแวดล้อมเชิงนามธรรม มุมมองของการเล่าเรื่อง (point of view) ประกอบด้วย มุมมองของบุรุษที่หนึ่ง มุมมองของบุรุษที่สาม มุมมองที่เป็นกลาง การเล่าเรื่องแบบรู้รอบรู้ไปหมดทุกอย่าง

ในส่วนของการสื่อความหมายของภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยจะตีความตัวบท (text) ของภาพยนตร์ ตามหลักการของภาษาภาพยนตร์ผ่านทางองค์ประกอบทางด้านภาพกับการสื่อความหมาย และองค์ประกอบทางด้านเสียงกับการสื่อความหมาย

2. อารมณ์ขันในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัยเป็นอย่างไร กรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดการสร้างอารมณ์ขัน โดยตีความเนื้อหา (content) และตัวบท (text) ของภาพยนตร์ในการสร้างอารมณ์ขัน เพื่อจำแนกประเภทของข้อมูล โดยใช้มุกตลก 27 รูปแบบของ Keener (1992, pp. 38-42) และเงื่อนไขการสร้างอารมณ์ขันของอุบลรัตน์ สิริวุธศักดิ์ (2536) ซึ่งผู้วิจัยนำมาจัดกลุ่มตามการจัดลำดับบันไดตลก (ladder of comedy) ของ Thompson (1971) ดังนี้ (1) ความลามกอนาจาร (obscenity) (2) เกราะที่ห้ามยามร้ายทางร่างกาย (physical mishap) (3) กลไกของโครงเรื่อง (plot device) (4) ไหวพริบคำคม (verbal wit) (5) ความลึกลับในการเสนอตัวละคร (inconsistency of character) และ (6) ตลกทางความคิดและเสียดสี (comedy of ideas and satire)

3. บริบททางสังคมของภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัยเป็นอย่างไร กรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดการวิเคราะห์ภาพยนตร์สำนักบริบท โดยจะตรวจสอบสัมพันธภาพระหว่างภาพยนตร์ตลกไทยกับสภาพแวดล้อมทางสังคมไทย ตีความ เนื้อหา (content) และตัวบท (text) ของภาพยนตร์ตลกไทยในเชิงโลกทัศน์ บรรทัดฐาน ค่านิยม สถาบันทางสังคม อุดมการณ์ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจทั้งระหว่างบุคคลหรือระหว่าง

สถาบันต่าง ๆ และปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ โดยจะเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างเนื้อหา (content) และตัวบท (text) ในภาพยนตร์ตลกไทย และข้อมูลทางสังคมที่ปรากฏทางสังคมซึ่งเกิดขึ้นจริง

4. ภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัยสามารถทำหน้าที่ในการบันทึกสังคม และเป็นเอกสารทางสังคมเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์สังคมได้อย่างไร ผู้วิจัยจะประมวลผลข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูลของประเด็นตามปัญหาคำถามวิจัย 3 ข้อแรก และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญของภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย และวิเคราะห์ว่าภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัยสามารถทำหน้าที่ในการบันทึกสังคม และเป็นเอกสารทางสังคมเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์สังคมได้อย่างไร

การตรวจสอบข้อมูลและการสร้างบทสรุป

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ซึ่งผู้วิจัยอาจใช้มุมมองส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูล และอาจกลายเป็นจุดอ่อนของงานวิจัย จึงจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยไว้ เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถตีความข้อมูลได้อย่างถูกต้อง โดยผู้วิจัยได้หาคำศัพท์เพิ่มเติม ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญ การที่ผู้วิจัยจะทราบความหมายที่แท้จริงของข้อมูล ต้องมีองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย เช่น ศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่ตนเองกำลังวิจัย (เบญจายอดดำเนิน แอ็ดดิกซ์ และกาญจนา ตั้งชลทิพย์, 2552, หน้า 79)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เข้าอบรมโครงการภาพยนตร์วิจัย ครั้งที่ 13 ของมูลนิธิหนังไทย ซึ่งเนื้อหาการอบรมเป็นเรื่องความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภาพยนตร์ เพื่อให้สามารถเข้าใจภาพยนตร์อย่างถ่องแท้มากยิ่งขึ้น ทั้งในเรื่องเทคนิคภาพยนตร์ทางด้านภาพและเสียง การตีความสัญลักษณ์ บทภาพยนตร์ ประเภทและลักษณะของภาพยนตร์ และศิลปะในภาพยนตร์ จากการเข้าอบรมครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์เนื้อหาของภาพยนตร์ได้อย่างแม่นยำมากขึ้น

นอกจากนี้ ในการบันทึกข้อมูล ผู้วิจัยได้มีการแบ่งแยกส่วนที่เป็นข้อมูลของการวิจัย และความเห็นของผู้วิจัยไม่ให้มาปะปนกัน การตีความข้อมูลในส่วนของบริบททางสังคม ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลในส่วนที่เป็นบทวิจารณ์ภาพยนตร์จากข้อมูลเอกสาร เพื่อเป็นการค้นหาแนวทางวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างกันแล้วนำมาสร้างบทสรุปของข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยผ่านการตีความข้อมูล ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยไปแล้ว ขั้นตอนต่อไปของการดำเนินการวิจัย คือ การตรวจสอบข้อมูล เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนในข้อมูลจากการตีความของผู้วิจัย โดยการตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation) ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้กันมากในการวิจัยเชิงคุณภาพ (สุภางค์ จันทวานิช, 2552ข, หน้า 129)

การวิจัยเรื่อง การเล่าเรื่อง อารมณ์ขัน และบริบททางสังคมในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยจะใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ดังนี้

1. ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) คือ การใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลในรูปแบบที่แตกต่างกัน เพื่อรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน เช่น การใช้ข้อมูลจากตีวดีภาพยนตร์ตลกไทย ซึ่งผ่านการตีความตามกรอบแนวคิดในการวิจัย
2. การใช้ข้อมูลที่มาจากการรวบรวมเอกสารที่เป็นการข้อความทั้งจากบทความบทสัมภาษณ์ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์หยังลึก โดยการถกเถียงและซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในข้อค้นพบที่ผ่านการตีความของผู้วิจัย เพื่อตรวจสอบข้อมูลระหว่างกัน
3. การสร้างบทสรุป คือ การนำข้อสรุปย่อยที่ทำไว้มานำประมวลหรือปะติดปะต่อเข้าด้วยกัน ให้เป็นชุดของคำอธิบายที่ได้เรื่องราวและเข้าใจได้ โดยเมื่อมีการเขียนข้อความเหล่านี้ขึ้นแล้ว ข้อค้นพบเหล่านี้ก็จะเป็ข้อค้นพบและเป็นข้อสรุปของการวิจัย (สุภางค์ จันทวานิช, 2552ก, หน้า 52) จากการวิจัยเรื่อง การเล่าเรื่อง อารมณ์ขัน และบริบททางสังคมในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยจะนำข้อสรุปย่อยที่เกิดจากการวิเคราะห์ข้อมูล ผ่านทางกรอบแนวคิดในการวิจัยมาเชื่อมโยงหาความคล้ายคลึงของข้อมูลและประมวลข้อมูลเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างข้อสรุปของการวิจัยต่อไป

การนำเสนอข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและมีการเขียนข้อสรุปของการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจะนำเสนอผลของการวิเคราะห์เหล่านั้นด้วยการพรรณนาเป็นข้อความ (descriptive analysis) ตาราง และภาพประกอบ โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ส่วน ตามปัญหำนำของการวิจัย ดังนี้

1. การเล่าเรื่องและการสื่อความหมายในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย
2. อารมณ์ขันในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย
3. บริบททางสังคมในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย
4. การบันทึกสังคมในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย เสมือนกับการเชื่อมโยงข้อ 1 และข้อ 2 ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ภายในของภาพยนตร์ กับข้อ 3 ซึ่งเป็นการวิเคราะห์โดยการมองหาความสัมพันธ์ของโลกภายนอกของภาพยนตร์กับเนื้อหาภายในของภาพยนตร์

หลังจากนั้นในบทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยจะสรุปและอภิปรายผลข้อค้นพบสำคัญที่ได้จากการวิจัย และเสนอแนะผลของการวิจัยที่สามารถนำความรู้หรือข้อค้นพบที่ได้ไปใช้ประโยชน์ทั้งในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการสร้างภาพยนตร์ไทยและในทางวิชาการ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับภาพยนตร์ไทย รวมทั้งนำเสนอหัวข้อที่น่าสนใจในการวิจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องกับผลวิจัยที่จะเกิดขึ้นต่อไป

ตาราง 6

ภาพยนตร์ไทยที่เข้ากฎเกณฑ์กลุ่มตัวอย่างภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย

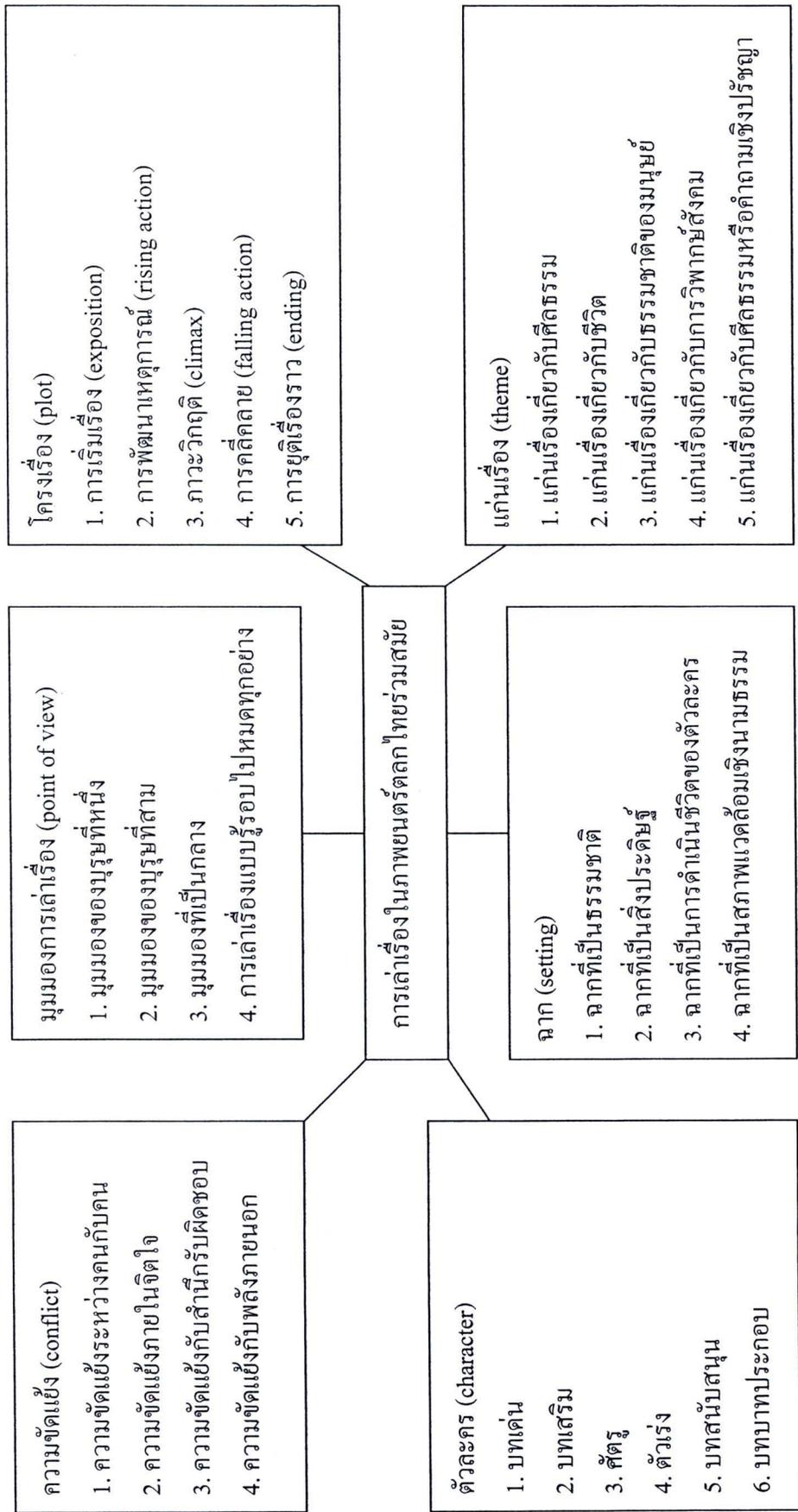
ชื่อภาพยนตร์	มุขตลก ดำเนินเรื่อง	นักแสดงตลก แสดงนำ	(อาจมี) นักแสดงตลก เป็นผู้กำกับ	ฉายปี พ.ศ.
1. มือปืน โลก/พระ/จัน	✓	✓		2544
2. หลวงพี่เท่ง	✓	✓	✓	2548
3. แหยม ยโสธร	✓	✓	✓	2548
4. โกยเถอะโยม	✓	✓	✓	2549
5. แสบสนิท ศิษย์ส่ายหน้า	✓	✓		2549
6. โทนี่ เท่ง นักเลงภูเขาทอง	✓	✓		2549
7. เมลันรัก หมวยยกล้อ	✓	✓		2550
8. หอแก้วแตก	✓	✓		2550
9. ว้อ หมาบ้ามหาสนุก	✓	✓		2551
10. หลวงพี่เท่ง 2 รุ่นฮาร่ำรวย	✓	✓	✓	2551
11. วงษ์คำเหลา	✓	✓	✓	2552
12. แหยม ยโสธร 2	✓	✓	✓	2552
13. อีสัมสมหวัง ชะชะช่า	✓	✓		2552

ตาราง 7

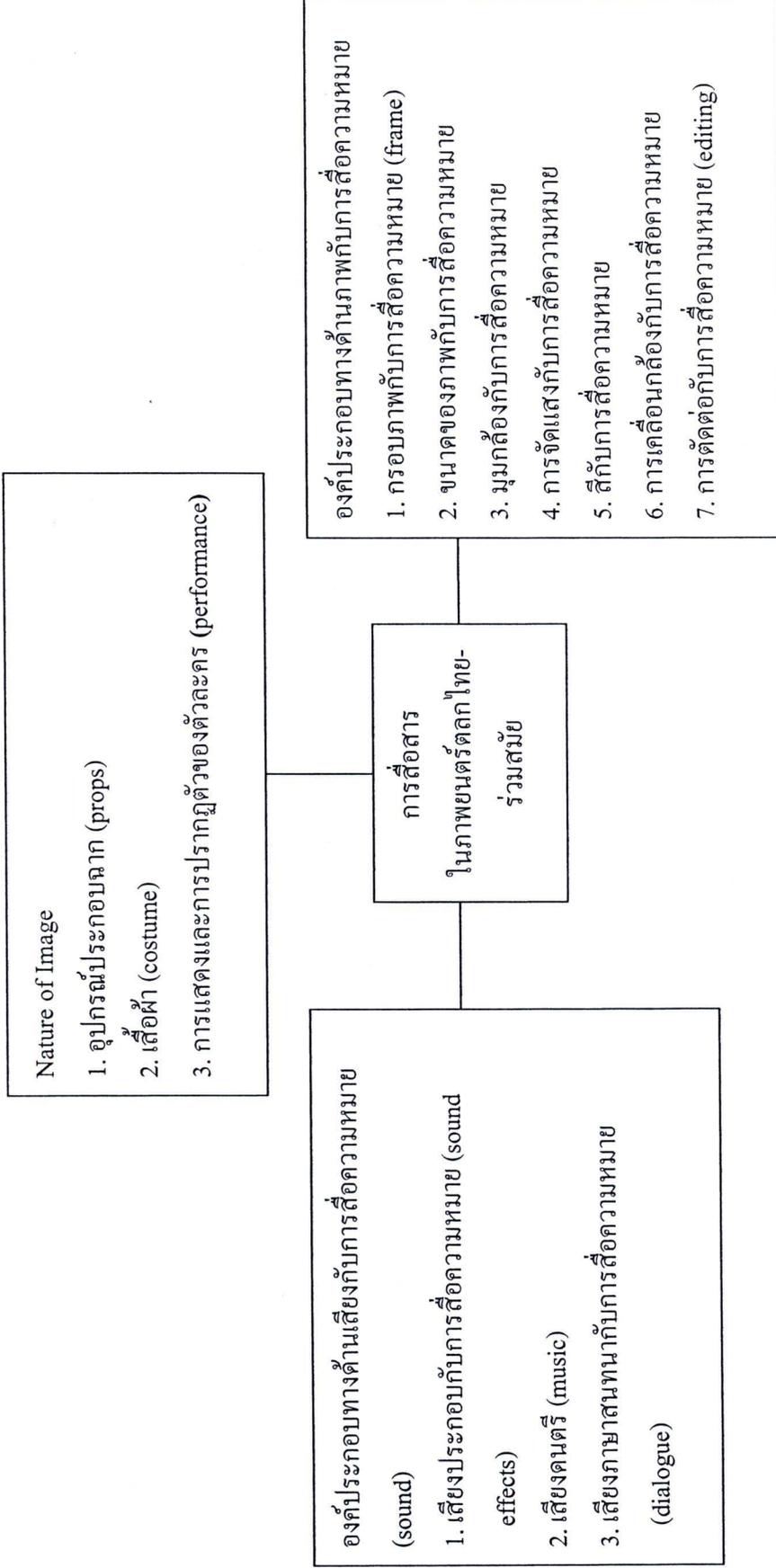
กลุ่มตัวอย่างภาพยนตร์ตลกไทยแบ่งตามกลุ่มลักษณะที่มาของกลุ่มผู้กำกับภาพยนตร์

ชื่อภาพยนตร์	ผู้กำกับมืออาชีพ	ผู้กำกับที่มาจากนักแสดงตลก	ผู้กำกับที่มีสัมพันธ์เชิงลึกกับนักแสดงตลก
1. มื้อปิ่น โลก/พระ/เงิน	ยุทธเลิศ สิปปภาค	บารอ ผ่องอินทรีย์	
2. หลวงพี่เท่ง	ฤกษ์ชัย พวงเพ็ชร์	เพชรทาย วงษ์คำเหลา	
3. แหยมยโสธร	พาณิชย์ สดสี	จตุรงค์ พลบูรณ์	
4. โกยเดอะไฮม	กิตติกร เลียวศิริกุล		
5. แสบสนิท ศิษย์ส่ายหน้า	พจน์ อานนท์		
6. โหม่ง เท่ง นักเลงภูเขาทอง			
7. เมล์นรก หมวยยกล้อ			
8. หอแก้วแตก			
9. ว้อ หมาบ้ามหาสนุก			บรรจง สินธมมงคลกุล
10. หลวงพี่เท่ง 2 รุ่งอร่ามฉาย		บารอ ผ่องอินทรีย์	
11. วงษ์คำเหลา		เพชรทาย วงษ์คำเหลา	
12. แหยมยโสธร 2		เพชรทาย วงษ์คำเหลา	
13. อีสัมสมหวัง ชะชะชะ			จิตต์สิน ผ่องอินทรีย์

ภาพ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย ด้านการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย

ภาพ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย ด้านการสื่อความหมายในภาพยนตร์ตกไทยร่วมสมัย

การสื่อสาร
ในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย

6. ตลกทางความคิดและเสียดสี

ตลกขวนขวาย (comedy)

5. ความลึกลับในการเสนอตัวละคร

ตลกโปกฮา (farce)

4. ไหวพริบคำคม

3. กลไกของโครงเรื่อง

2. เกราะห้ามยามร้ายทางร่างกาย

1. ความลามกอนาจาร

ภาพ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย ด้านอารมณ์ขันในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย

มุขตลก 27 รูปแบบ มีดังนี้ (Keener, 1992, pp. 38-42)

1. ตลกกับสำนวนถ้อยคำ (puns)
2. ตลกเจ็บตัว (slapsticks, pratfall)
3. การกล่าวเกินจริง (hyperbole)
4. น้อยกว่าที่เป็นจริง (understatement)
5. บุคลิกที่ผิดไปจากรูปแบบที่ควรจะเป็น (character doing something unusual for his or her type)
6. การยึดเอาตามตัวภาษา (literalism)
7. การพูดหรือความเห็นที่น่าหัวเราะ (the absurd remark)
8. คำถามหรือความเห็นที่โจ่งแจ้ง (the obvious question or comment)
9. บุคลิกบางอย่างที่ไม่รู้ตัวซึ่งผู้ชมสังเกตเห็น (character unaware of something the viewer can see)
10. ผลลัพธ์หรือนิสัยที่คาดเดาได้ล่วงหน้า (condition reflexes and habits)
11. ความหมายซ้อน (double entendre)
12. ความไม่ลงรอย (non sequitur)

13. สิ่งที่มีลักษณะเหมือนมนุษย์ (anthropomorphism)
 14. มนุษย์ปลอมตัวเป็นสัตว์หรือสิ่งของ (humans masquerading as animals or objects)
 15. ความไม่กลมกลืนของสิ่งที่อยู่ใกล้ ๆ กัน หรือการไม่เข้ากับยุคสมัย (incongruous juxtapositions or anachronisms)
 16. การล้อเล่นและเลียนแบบ (parody and pastiche)
 17. การเย้ยหยัน (satire)
 18. การย้อนกลับ (reversal)
 19. ความกลัว (fears)
 20. สะท้อนภาพหรือตั้งคำถามในความเป็นผู้เชี่ยวชาญ (echoing the expert or questioning the expert)
 21. ผสมผสานการอุปมาและการใช้ถ้อยคำผิด ๆ (mixed metaphors and malapropisms)
 22. การพูดกลับตัวอักษร โดยไม่ได้ตั้งใจ (spoonerism)
 23. อาการที่ขัดแย้งกับความรู้สึก (paradox)
 24. การรู้ความจริงน้อยมาก (little know fact)
 25. ช่วงเวลาที่น่าอับอาย (embarrassing moments)
 26. การจงใจให้คิด (suggestion)
 27. ช่วงเวลาที่น่าสงสาร (poor-timing)
- เงื่อนไขการสร้างอารมณ์ขันมีดังนี้ (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2536, หน้า 31-35)
1. การเล่นตลกกับภาษา
 2. การเล่นตลกกับสามัญสำนึก
 3. การเล่นตลกกับความรู้สึก
 4. การเล่นตลกกับเรื่องในชีวิตประจำวัน
 5. การเล่นตลกกับกลไกของชีวิต